

## POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania Z. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku

o zasiłek chorobowy, opiekuńczy, pogrzebowy, macierzyński,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 26 marca 2025 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 4 kwietnia 2024 r., sygn. akt VII Ua 78/23,

**I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**

**II. zasądza od Z.W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1<sup>1</sup> k.p.c. - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

## UZASADNIENIE

Decyzją z 11 czerwca 2019 r. (znak [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku odmówił Z. W.:

- prawa do zasiłku chorobowego za okresy: od 4 listopada 2014 r. do 29 maja 2015 r., od 28 maja 2016 r. do 30 września 2016 r., od 21 listopada 2016 r. do 5 grudnia 2016 r., od 19 grudnia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r., od 18 stycznia

2017 r. do 30 stycznia 2017 r., od 20 kwietnia 2017 r. do 28 kwietnia 2017 r., od 29 maja 2017 r. do 24 stycznia 2018 r.;

- prawa do zasiłku opiekuńczego za okresy: od 3 października 2016 r. do 14 października 2016 r., od 17 października 2016 r. do 18 listopada 2016 r., od 6 grudnia 2016 r. do 16 grudnia 2016 r., od 2 stycznia 2017 r. do 16 stycznia 2017 r., od 28 marca 2017 r. do 31 marca 2017 r., od 10 kwietnia 2017 r. do 14 kwietnia 2017 r., od 4 maja 2017 r. do 13 maja 2017 r., od 16 maja 2017 r. do 20 maja 2017 r.;

- prawa do zasiłku macierzyńskiego za okresy: od 30 maja 2015 r. do 27 maja 2016 r., od 31 stycznia 2017 r. do 27 marca 2017 r., od 25 stycznia 2018 r. do 23 stycznia 2019 r.;

- prawa do zasiłku pogrzebowego: data zgonu 31 stycznia 2017 r. oraz zobowiązał do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku macierzyńskiego, pogrzebowego, opiekuńczego i chorobowego w łącznej kwocie 351.747,29 zł.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że z posiadanej dokumentacji wynika, iż decyzją z 22 maja 2019 r. (nr [...]) organ rentowy stwierdził, że od 26 września 2014 r. odwołująca nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku Sekcja ds. Ubezpieczeń Społecznych w VI Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 8 września 2023 r. (sygn. akt VI U 852/19), wydanym w sprawie Z. W., przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku, o zasiłek chorobowy, zasiłek opiekuńczy, zasiłek pogrzebowy i zasiłek macierzyński: oddalił odwołanie oraz zasądził od odwołującej Z. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwotę 180 zł wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia, do dnia zapłaty.

Na skutek apelacji odwołującej, Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 4 kwietnia 2024 r. (sygn. akt VII Ua 78/23): zmienił w części zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że

ustalił, iż Z. W. nie ma obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego za okres od 4 listopada 2014 r. do 29 maja 2015 r. w kwocie 55.759,59 zł i zasiłku macierzyńskiego za okres od 30 maja 2015 r. do 23 stycznia 2016 r. w kwocie 51.504,50 zł oraz wzajemnie zniósł koszty zastępstwa procesowego, oddalił apelację w pozostałym zakresie, a także zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku wywiodła odwołująca, zaskarżając judykat w części w zakresie punktu 2 wyroku, tj. w zakresie oddalenia apelacji skarżącej od wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku oddalającego odwołanie skarżącej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie stwierdzenia, że skarżąca jest zobowiązana do zwrotu na rzecz ZUS łącznej kwoty 244.483,20 zł z tytułu nienależnie pobranych zasiłków:

- macierzyńskiego za okresy: od 24 stycznia 2016 r. do 27 maja 2016 r., od 31 stycznia 2017 r. do 27 marca 2017 r., od 25 stycznia 2018 r. do 23 stycznia 2019 r.;

- opiekuńczego za okresy: od 3 października 2016 r. do 14 października 2016 r., od 17 października 2016 r. do 18 listopada 2016 r., od 6 grudnia 2016 r. do 16 grudnia 2016 r., od 2 stycznia 2017 r. do 16 stycznia 2017 r., od 28 marca 2017 r. do 31 marca 2017 r., od 10 kwietnia 2017 r. do 14 kwietnia 2017 r., od 4 maja 2017 r. do 13 maja 2017 r., od 16 maja 2017 r. do 20 maja 2017 r.;

- chorobowego za okresy: od 28 maja 2016 r. do 30 września 2016 r., od 21 listopada 2016 r. do 5 grudnia 2016 r., od 19 grudnia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r., od 18 stycznia 2017 r. do 30 stycznia 2017 r., od 20 kwietnia 2017 do 28 kwietnia 2017 r., od 29 maja 2017 r. do 24 stycznia 2018 r.

Skarżąca zarzuciła rozstrzygnięciu:

I. naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 84 ust. 1 w zw. z ust. 2 pkt 2, w zw. z art. 84 ust. 7a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity z dnia 25 września 2017 r. Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 wedle brzmienia na dzień 11 czerwca 2019 r. - dalej zwanej u.s.u.s.); poprzez ich błędną wykładnię mającą istotny wpływ na rozstrzygnięcie przejawiającą się w uznaniu przez Sąd Okręgowy w Gdańsku,

że skarżąca w okresach wskazanych w decyzji pobrała w sposób świadomy i wprowadzający ZUS w błąd jakiegokolwiek nienależne jej świadczenie, pomimo:

a. niekwestionowania przez ZUS prowadzenia przez skarżącą działalności gospodarczej przez okres 4,5 lat, gdzie skarżąca rozpoczęła działalność gospodarczą 26 września 2014 r., a ZUS Oddział w Gdańsku Inspektorat w Kościerzynie zakwestionował posiadany przez skarżącą tytuł do ubezpieczenia dopiero decyzją numer [...] z 22 maja 2019 r. ws. [...];

b. posiadania przez ZUS nie później niż w październiku 2014 r. świadomości o zadeklarowaniu przez skarżącą wysokiej składki na ubezpieczenia społeczne, a nie później niż w listopadzie 2014 r. świadomości o konieczności wypłaty pierwszego świadczenia z zasiłku chorobowego;

c. bierności ZUS w okresie ponad 4,5 roku w zakresie jakiegokolwiek weryfikacji deklaracji przystąpienia przez skarżącą do ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia przez skarżącą jednoosobowej pozarolniczej działalności gospodarczej od 26 września 2014 r., pomimo posiadania wiedzy o złożonej deklaracji przystąpienia do ubezpieczeń społecznych;

d. bierności ZUS w okresie ponad 4,5 roku w zakresie jakiegokolwiek weryfikacji przyznawanych przez ZUS świadczeń z tytułu zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego oraz opiekuńczego pomimo ich cyklicznego wypłacania przez okres ponad 4,5 lat;

e. zorganizowania przez skarżącą prowadzenia działalności w sposób zgodny z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, co przejawiało się m. in.:

I. realizacji przez skarżącą obowiązków nałożonych prawem, w tym zgłoszeniu rozpoczęcia prowadzenia działalności do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;

II. obliczaniu, rozliczaniu i opłacaniu należności wobec ZUS wraz ze składaniem odpowiednich deklaracji ubezpieczeniowych poprzez powierzenie tychże czynności profesjonalnemu biurowi rachunkowemu;

f. skarżącą powzięła świadomość o nienależności pobranych świadczeń dopiero z momentem otrzymania decyzji z 11 czerwca 2019 r., skarżąca nie posiadała świadomości, że mogła pobierać jakiegokolwiek nienależne jej świadczenia objęte decyzją;

2. art. 5 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. k.c. wedle brzmienia na dzień 11 czerwca 2019 r., w zw. z art. 2a ust. 1 i 2. w zw. z art. 84 ust. 1 w zw. z art. ust. 2 pkt 2 i ust. 7a u.s.u.s. poprzez ich niezastosowanie, gdzie w przedmiotowej sprawie ZUS swoją biernością oraz zaniechaniem jakiejkolwiek weryfikacji zadeklarowanej przez skarżącą wysokości składek na ubezpieczenia społeczne oraz w związku z cyklicznym wypłacaniem zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego oraz opiekuńczego przez okres ponad czterech lat doprowadził do sytuacji, że zażądał od skarżącej zwrotu kwoty 351.747,29 zł z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy posiadając jeden z najnowocześniejszych i najbardziej rozbudowanych systemów rozliczeniowych w Polsce posiadał możliwość niezwłocznego, już w roku 2014 wytypowania skarżącej celem weryfikacji potencjalnych nieprawidłowości w dokonany przez nią zgłoszeniu do ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Bierność ZUS i dokonywanie czynności kontrolnych dotyczących nieprawidłowości w dokonanych deklaracjach ubezpieczeniowych po upływie ponad czterech lat od daty złożenia deklaracji narusza w sposób istotny społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa, które nie powinno podlegać ochronie, albowiem wyłącznie zaniechanie ZUS w wykonywaniu jego praw z zakresu weryfikacji deklaracji ubezpieczeniowych przyczyniło się do powstania sytuacji, że skarżąca została zobowiązana do zwrotu kwoty w ostatecznym rozrachunku po wieloletnim procesie sądowym w ostatecznej kwocie 244.383,20 zł. Skarżąca nie byłaby zobowiązana do zwrotu ww. kwoty w przypadku gdyby ZUS w sposób prawidłowy wykonywał swoje zadania ustawowe i w sposób równy traktował wszystkich ubezpieczonych. Od ZUS jako organu administracji publicznej wymaga się prawidłowego działania i równego traktowania wszystkich ubezpieczonych. ZUS posiadając narzędzia kontrolne nie powinien doprowadzić do sytuacji weryfikowania posiadania tytułu do ubezpieczenia społecznego przez przedsiębiorczą kobietę w ciąży, po kilku latach od założenia przez nią działalności gospodarczej oraz po wielu latach wypłacania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Powyższe działanie ZUS stanowi naruszenie zasady równego traktowania ubezpieczonych i nie powinno korzystać z jakiejkolwiek ochrony prawa, w tym w zakresie możliwości żądania wypłaconych świadczeń z ubezpieczenia

społecznego, które ZUS uważa jako nienależnie pobrane przez skarżącą, gdzie ZUS wobec możliwości powzięcia wiedzy o potencjalnym braku tytułu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego winien był zareagować od razu w sposób kategoryczny i już w roku 2014 albo zweryfikować status tytułu ubezpieczenia skarżącej albo, co najmniej wstrzymać wypłatę jakichkolwiek świadczeń do momentu weryfikacji tytułu do ubezpieczenia. Wyłącznie zaniechanie podjęcia tych czynności przez ZUS doprowadziło w swej konsekwencji wpierw do wydania decyzji ustaleniowej, a następnie decyzji zwrotowej. Niezwłoczne podjęcie przez ZUS czynności weryfikacyjnych wobec tytułu do ubezpieczeń skarżącej w roku 2014 nie doprowadziłoby do zawiśnięcia sporu w niniejszej sprawie dot. zwrotu wypłaconych na rzecz skarżącej świadczeń. Tym bardziej, że celem wprowadzenia pięcioletniego okresu na wydanie decyzji w zakresie nienależnie pobranych świadczeń ZUS nie może traktować jako swoistego terminu przedawnienia do wydania tej decyzji wobec nie posiadania ostatecznej decyzji lub prawomocnego wyroku sądowego określającego brak posiadania tytułu do ubezpieczenia społecznego w momencie wydawania decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń;

3. art. 58 § 1 w zw. z art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 84 ust. 1 w zw. z art. ust. 2 pkt 2 u.s.u.s., poprzez ich błędną wykładnię oraz uznanie, że skarżąca pobrała jakiekolwiek nienależne jej świadczenie wyłącznie na podstawie faktu, że ZUS w sposób uznaniowy decyzją ustaleniową po 4,5 roku od złożenia przez skarżącą deklaracji wysokości składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej wprowadziła ZUS w błąd dokonując rzekomo pozornej czynności prawnej założenia 26 września 2014 r. działalności gospodarczej będąc w ciąży. Żaden przepis powszechnie obowiązującego prawa nie uniemożliwiał skarżącej założenia działalności gospodarczej w takich okolicznościach. Organ rentowy, a następnie Sady obydwu instancji uznały bezrefleksyjnie, wyłącznie w odniesieniu do uzasadnień wyroków: Sądu Okręgowego w Gdańsku (sygn. akt VII U 5095/19) oraz następnie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku (sygn. akt III AUa 1370/21), że samo jednostronne i uznaniowe ustalenie przez ZUS decyzją ustaleniową braku tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym od 26 września 2014 r., nie może stanowić samodzielnej podstawy prawnej do stwierdzenia, że

skarżąca pobierała nienależne jej świadczenia. Sam ZUS wypłacając przez okres 4,5 roku świadczeń z ubezpieczenia społecznego utrzymywał skarżącą w świadomości legalności jej działania i pobierania przez nią należnych jej świadczeń. Sądy obydwu instancji pominęły w swoich rozważaniach fakt, że skarżąca swoim postępowaniem składając (w tym miejscu kończy się ww. zarzut – dopisek Sądu Najwyższego);

4. art. 2 Konstytucji RP i wywodzącej się z niej zasady solidarności społecznej w systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jej błędną wykładnię, a w konsekwencji niezastosowanie w niniejszej sprawie i uznanie, że skarżąca pobierając należne jej świadczenia naruszyła swoim zachowaniem zasadę ekwiwalentności opłacanych składek, w stosunku do uzyskiwanych przychodów, podczas gdy zasada taka w prawie ubezpieczeń społecznych nie istnieje. Sąd w swoich rozważaniach pominął zupełnie fakt, że objęcie ochroną ubezpieczeniową z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wiąże się z powstaniem obowiązku opłacania składek, jednak zależność ta nie przybiera w ubezpieczeniu społecznym znamion wzajemności (ekwiwalentności) w znaczeniu przyjętym w prawie cywilnym. Oba elementy stosunku ubezpieczenia (składka ubezpieczeniowa oraz ochrona ubezpieczeniowa) nie są równoważne (wymienialne), bowiem zasada ekwiwalentności świadczeń jest w tym stosunku modyfikowana przez zasadę solidarności społecznej. Stosunków ubezpieczenia społecznego nie da się zatem zakwalifikować do stosunków zobowiązaniowych, nie można tu bowiem mówić, tak jak w przypadku cywilnoprawnych zobowiązań wzajemnych, o ścisłej współzależności (synallagmatyczności) składki i świadczenia. Składka w ubezpieczeniach społecznych jest wprawdzie osobistym wkładem ubezpieczonego, ale z przeznaczeniem na tworzenie ogólnego funduszu ubezpieczeniowego, z którego prawo do świadczeń czerpią ci ubezpieczeni, którym ziści się określone ryzyko socjalne. Wysokość składki ubezpieczeniowej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wiąże się wyłącznie z deklaracją podstawy wymiaru składek. Organ rentowy nie posiada uprawnienia żądania zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń, wyłącznie na podstawie zakwestionowania wysokości zadeklarowanych przez ubezpieczonego składek, wyłącznie na podstawie faktu, że skarżąca skorzystała z przysługujących jej uprawnień z ubezpieczenia społecznego.

Przyjęcie odmiennej koncepcji spowoduje, że ZUS będzie posiadać uprawnienia do bezwzględnego kwestionowania podstawy zadeklarowanych składek na ubezpieczenie społeczne po kilku latach wypłacania świadczeń, a w konsekwencji będzie posiadał uprawnienie do „wyrzucenia” z systemu ubezpieczeń społecznych każdego przedsiębiorcy wedle własnego subiektywnego uznania, po kilku latach wypłacania tychże świadczeń;

co spowodowane zostało:

II. naruszeniem prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. i art. 391 k.p.c. w zw. z art. 365 i k.p.c., poprzez dokonanie rażąco wadliwej i oczywiście błędnej wykładni przepisów prawa materialnego, w odniesieniu do dokonanych ustaleń faktycznych oraz dokonanej z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów wykładni przepisów prawa materialnego, wskazanych w punkcie I powyżej, w odniesieniu do dokonanych przez Sądy obydwu instancji ustaleń faktycznych polegających na:

1. błędnym uznaniu przez sądy obydwu instancji, że skarżąca nie posiadała prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a następnie wprowadziła w błąd ZUS w sposób umyślny, będąc w pełnej świadomości, że świadczenia pobierane są jej nienależne. Gdzie ZUS nie wykazał, że w dniu składania deklaracji ubezpieczeniowej z tytułu przystąpienia skarżącej jako przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność działała ona świadomie oraz umyślnie celem uzyskania nienależnie pobranych świadczeń;

2. błędnym uznaniu przez sądy obydwu instancji, że skarżąca działała w złej wierze bez dokonania wyczerpujących ustaleń faktycznych dotyczących jej świadomości w odniesieniu do okoliczności, które wystąpiły po zakończeniu wypłacania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a nie w odniesieniu do chwili ich wypłaty i pobierania przez skarżącą. Sądy obydwu instancji pominęły w swoich rozważaniach fakt, że ZUS przez okres ponad 4,5 roku utwierdzał skarżącą w przekonaniu, że wszelkie świadczenia jej wypłacane są pobierane przez skarżącą należnie na podstawie posiadanego przez nią tytułu do ubezpieczenia społecznego wynikającego z prowadzenia przez skarżącą pozarolniczej jednoosobowej działalności gospodarczej;

3. błędnym uznaniu przez Sądy obydwu instancji, że skarżąca nie rozpoczęła prowadzenia działalności gospodarczej z zamiarem jej faktycznego prowadzenia, a rozpoczęła działalność wyłącznie w celu wyłudzenia świadczeń, tj. zasiłków chorobowych, macierzyńskich oraz opiekuńczego. Podczas gdy skarżąca swoim działaniem działalność gospodarczą faktycznie prowadziła i uzyskiwała z niej dochody, które zostały zaewidencjonowane oraz opodatkowane. Sądy obydwu instancji w swoich rozważaniach całkowicie pominęły wykazane fakty w odniesieniu do określania stanu świadomości skarżącej i rzekomego wprowadzania ZUS w błąd celem wyłudzenia świadczeń, że skarżąca do listopada 2014 r. (tj. w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej) nagle zachorowała, co było jedyną przyczyną konieczności przerwania faktycznego wykonywania działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług, Sądy obydwu instancji pominęły również wykazane fakty (w uzasadnieniach do wyroków Sądu Okręgowego ws. VII U 5095/19 oraz Apelacyjnego ws. III AUa 1260/21, tj. w sprawie o ustalenie tytułu do ubezpieczenia społecznego), że skarżąca rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej w wyniku utraty stałego źródła dochodów (zwolnienia z pracy), którego wynikiem był brak możliwości uzyskania zasiłku dla osób bezrobotnych, gdzie sytuacja na rynku pracy w małej miejscowości uniemożliwiała skarżącej podjęcie zatrudnienia na umowę o pracę, co stanowiło jedną z głównych przyczyn założenia działalności gospodarczej - co Sądy obydwu instancji w swoich rozważaniach również pominęły, przyjmując automatycznie i bezrefleksyjnie że skarżąca 26 września 2014 r. założyła działalność gospodarczą celem wyłudzenia świadczeń z ubezpieczenia społecznego - pomijając przy tym fakt, że ZUS nie zarzucił skarżącej na gruncie prawa karnego jakiegokolwiek wyłudzenia.

W związku ze stawianymi zarzutami, strona skarżąca wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku, poprzez rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy, co do istoty sprawy i uwzględnienie apelacji skarżącej od wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku i stwierdzenie, że skarżąca nie jest zobowiązana do zwrotu na rzecz ZUS łącznej kwoty 244.483,20 zł z tytułu nienależnie pobranych zasiłków:

- macierzyńskiego za okresy: od 24 stycznia 2016 r. do 27 maja 2016 r., od 31 stycznia 2017 r. do 27 marca 2017 r., od 25 stycznia 2018 r. do 23 stycznia 2019 r.;

- opiekuńczego za okresy: od 3 października 2016 r. do 14 października 2016 r., od 17 października 2016 r. do 18 listopada 2016 r., od 6 grudnia 2016 r. do 16 grudnia 2016 r., od 2 stycznia 2017 r. do 16 stycznia 2017 r., od 28 marca 2017 r. do 31 marca 2017 r., od 10 kwietnia 2017 r. do 14 kwietnia 2017 r., od 4 maja 2017 r. do 13 maja 2017 r., od 16 maja 2017 r. do 20 maja 2017 r.;

- chorobowego za okresy: od 28 maja 2016 r. do 30 września 2016 r., od 21 listopada 2016 r. do 5 grudnia 2016 r., od 19 grudnia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r., od 18 stycznia 2017 r. do 30 stycznia 2017 r., od 20 kwietnia 2017 r. do 28 kwietnia 2017 r., od 29 maja 2017 r. do 24 stycznia 2018 r.;

oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz skarżącej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych za postępowanie apelacyjne;

2. lub o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku wraz z przekazaniem Sądowi Okręgowemu w Gdańsku sprawy do ponownego rozpoznania wraz z jednoczesnym przekazaniem temu Sądowi do rozstrzygnięcia kosztów procesowych postępowania kasacyjnego;

3. rozpoznanie sprawy pod nieobecność pełnomocnika skarżącej;

4. zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz skarżącej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm prawem przepisanych.

Skarżąca wniosła także o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że:

1. w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w praktyce przy ich stosowaniu, wobec występowania istotnego zagadnienia prawnego (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.);

2. skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.), uwzględniając okoliczność dokonania przez Sąd Okręgowy w Gdańsku błędnej wykładni przepisów prawa materialnego, w oparciu o którą to błędną wykładnię zapadło wadliwe prawomocne orzeczenie tego Sądu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

1. wydanie postanowienia w przedmiocie odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej;
2. w przypadku nie stwierdzenia podstaw do odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - oddalenie skargi kasacyjnej ubezpieczonej;
3. zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (art. 98 § 1<sup>1</sup> k.p.c.), także w zakresie postępowania w ramach badania zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (tzw. przedsądu) - uwzględniając wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna skarżącej nie kwalifikuje się do przyjęcia, celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie: (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Przypomnieć należy, że skarga kasacyjna nie jest (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być

zatem zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c., postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UK 194/17, LEX nr 2488675; 27 kwietnia 2022 r., I USK 413/21, LEX nr 3431707; J. Paszkowski (w:) T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458<sup>16</sup>. Tom I. Warszawa 2023, komentarz do art. 398<sup>13</sup>).

Wywiedziona w niniejszej sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w praktyce przy ich stosowaniu wobec występowania istotnego zagadnienia prawnego (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.).

W pierwszej kolejności zwrócić trzeba uwagę na nieścisłości w formułowaniu przesłanek przedsądu. Jak bowiem wyżej zostało wskazane, art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. zawiera cztery odrębne przesłanki, których wystąpienie przesądza o przyjęciu skargi kasacyjnej do jej dalszego, merytorycznego rozpoznania. Tymczasem strona skarżąca, z jednej strony wyraźnie przywołuje przepisy art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c., jako podstawy sformułowanego przez siebie wniosku, natomiast dalej wskazuje na „występowania istotnego zagadnienia prawnego” i w uzasadnieniu wniosku wskazuje, że „według utrwalonej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. wtedy, gdy w sprawie objętej zaskarżonym orzeczeniem występuje istotne zagadnienie prawne” – nie przywołując przy tym żadnego orzecznictwa na poparcie swoich twierdzeń. Takie sformułowanie wniosku mogłoby sugerować także, że strona skarżąca zasadności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej upatruje również w przepisie art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Strona skarżąca wydaje się nie odróżniać, że w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. występowanie istotnego zagadnienia prawnego nie jest tożsame z koniecznością dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości.

Nie można nie zwrócić także uwagi, że błędny jest sam sposób sformułowania wniosku przez stronę skarżącą – co świadczy o jego

bezpodstawności. Nie można bowiem twierdzić, że skarga jest oczywiście uzasadniona - co oznacza oczywistą bezzasadność zaskarżonego orzeczenia, a więc niewymagającą jakichkolwiek dociekań lub analiz, a jednocześnie wskazywać na istnienie potrzeby wykładni przepisów, czy też występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego - wymagających z natury rzeczy pogłębionych rozważań (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19, LEX nr 2751796 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710). Tego typu argumentacja, nawet w sytuacji podnoszenia jej w sposób „ewentualny”, podważa zasadność wniosku.

Przechodząc do wskazanych przez stronę skarżącą przesłanek przedsądu należy przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300; 16 maja 2018 r., III UK 151/17, LEX nr 2553867; 12 maja 2021 r., I USK 163/21, LEX nr 3252537). Oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571, z 5 lipca 2023 r., I CSK 6182/22, LEX nr 3578533), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. A. Góra-Błaszczkowska, Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367-424<sup>12</sup> k.p.c., Warszawa 2014, komentarz do art. 398<sup>9</sup> wraz z przytoczonym orzecznictwem;

postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179, z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, LEX nr 3582702), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub funkcje precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub gdy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z 7 lutego 2019 r., I UK 29/18, LEX nr 2617355 i z 27 kwietnia 2021 r., II PSK 68/21, LEX nr 3252281). We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca nie sformułowała żadnego zagadnienia prawnego, w rozumieniu przepisu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., nie mówiąc już w ogóle o tym, że zagadnienie to powinno być zagadnieniem istotnym.

Natomiast, odwołanie się do przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, Legalis nr 127030; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, Legalis nr 2701754 i z 9 września 2022 r., I CSK 1494/22, Legalis nr 2741242). Stronę skarżącą obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112 i

z 29 września 2022 r., I CSK 3496/22, Legalis nr 2790349). Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego juretrycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Powyższemu strona skarżąca także nie podołała.

Jeżeli natomiast chodzi o ostatnią ze wskazanych w skardze kasacyjnych przesłanek przysądu to wskazać należy na ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynika, że odwołanie się do przesłanki z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że strona skarżąca musi wskazać, w czym (w jej ocenie) wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Strona skarżąca powinna więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 i z 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto, przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Takiej okoliczności strona skarżąca jednak także nie wykazała.

Pobocznie należy także zauważyć, że z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c., podnoszony w zarzutach skargi kasacyjnej art. 227 k.p.c., upoważniający sąd do selekcji zgłaszanych dowodów z punktu widzenia oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć, w zasadzie nie może być podstawą skutecznego zarzutu kasacyjnego, bez równoczesnego powołania uchybienia innym przepisom postępowania, np. przez oddalenie istotnych wniosków dowodowych (art. 217 § 2 lub 3 k.p.c.) lub uchylenie się od obowiązku działania z urzędu (art. 232 zd. 2 k.p.c.). Ograniczenie to dotyczy także zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

[SOP]

[a.ł.]